

ВИДОВИЙ СКЛАД ФІТОФАГІВ СУНИЦІ В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ

Л.П. Кава, кандидат сільськогосподарських наук

Викладено результати досліджень шкідливої фауни суниці. В умовах досліджень на культурі виявлено 39 видів комах із 7 рядів, 2 види кліщів, 2 види нематод, 2 види слимаків і 1 вид багатоніжок. Аналіз видового складу шкідників суниці свідчить, що за чисельністю на цій культурі переважають представники класу комах.

Суниця, шкідники, видовий склад, домінантні види.

На сучасному етапі розвитку ягідництва проблема одержання високих та сталих врожаїв постійно стикається з ростом розповсюдження й шкідливості деяких видів шкідників на всіх ягідних культурах.

Шкідниками суниці є представники різних класів і типів тваринного світу: нематоди – Nematoda (круглі черви – Nemathelminthes), черевоногі – Castropoda (молюски – Mollusca), павукоподібні – Arachnida і комахи – Insecta (членистоногі – Arthropoda). Найбільша ж кількість шкідливих видів належить до класу комах

Загальний склад шкідливої фауни суниці на території України містить понад 160 видів [3, 4]. Найбільшу небезпеку, за даними Я. М. Гадзала [1], представляють 20 видів, більшість яких розповсюджена на всій території України й шкодить у всіх зонах вирощування суниці. Обмежено розповсюджена стеблова нематода в південних і південно-східних областях степової зони.

Аналіз видового складу шкідників суниці за кормовим зв'язком, проведений Е. Е. Савзаргом [5] та Я. М. Гадзало [1] свідчить, що за чисельністю й шкідливістю на цій культурі переважають поліфаги й олігофаги за незначної кількості монофагів.

Мета дослідження – уточнити видовий склад шкідників суниці.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проводили у 2006–2008 роках в умовах Інституту помології ім. Л. П. Симиренка НААНУ. Видовий склад шкідників у насадженнях суниці вивчали під час збору всіх об'єктів і їх подальшого визначення. Комах збирали за допомогою пасток Бербера під час маршрутних обстежень, а також використовували метод косіння сачком. Зібрані матеріали забезпечували етикетками. Обліки чисельності шкідників проводили згідно з методиками В. П. Омелюти [2].

Результати дослідження та їх аналіз. За результатами досліджень було встановлено, що в Центральному Лісостепу України суницю пошкоджують 39 видів комах із 7 рядів, 2 види кліщів, 2 види нематод, 2 види слимаків і 1 вид багатоніжок. Аналіз видового складу шкідників суниці свідчить, що за чисельністю на цій культурі переважають представники класу комах. У систематичному значенні найбільша кількість шкідливих видів комах належить до твердокрилих – 59,0 % від загальної кількості комах-фітофагів (рис.). До другої за чисельністю видів групи належать напівтвердокрилі – 12,8 % і лускокрилі – 10,3 %. Представникам прямокрилих, рівнокрилих і

перетинчастокрилих належить по 5,1 %, а найменш чисельними є двокрилі – 2,6 %.

З безхребетних у роки досліджень суницю пошкоджували слимаки, багатоніжки, комахи, кліщі й нематоди. Чисельність слимаків дещо зросла у 2007 році, що пов'язано з частими опадами у весняно-літній період, проте пошкодження ягід цими шкідниками у цьому році було незначним через те, що в червні, під час досягання ягід, погода була посушливою. Найбільшу кількість ягід, пошкоджених ними, спостерігали у 2008 році.

Траплялось також пошкодження ягід суниці, які лежали на землі, багатоніжками. На відміну від слимаків вони глибоко вгризалися в м'якоть ягід.

Пошкодження рослин нематодами в насадженнях траплялось досить рідко, з них у більшості ознаки пошкодження були характерні для суничної нематоди (*Aphelenchoides fragariae* Ritz.-Bos.): карликовість, розростання, гофрованість і почервоніння листків.

З кліщів у насадженнях суниці в роки досліджень були виявлені суничний прозорий (*Tarsonemus pallidus* Banks.) і звичайний павутинний (*Tetranychus urticae* Koch.) кліщі. Більш чисельним і шкідливим був суничний кліщ, який спричиняв пригнічення росту рослин. Чисельність його на контрольних ділянках сягала понад 60 екз./листок. У найбільшій кількості відмічений у трирічних насадженнях. Павутинний кліщ траплявся рідко, заселеність ним кущів суниці сорту Зенга-Зенгана не перевищувала навесні 3,3 %, після збору врожаю 6,3 % у 2006 р., відповідно 2,5 і 4,8 % у 2007 р. та 3,8 і 5,3 % у 2008 р. Найбільша кількість його була у 2006 році – 5,3 екз./листок.

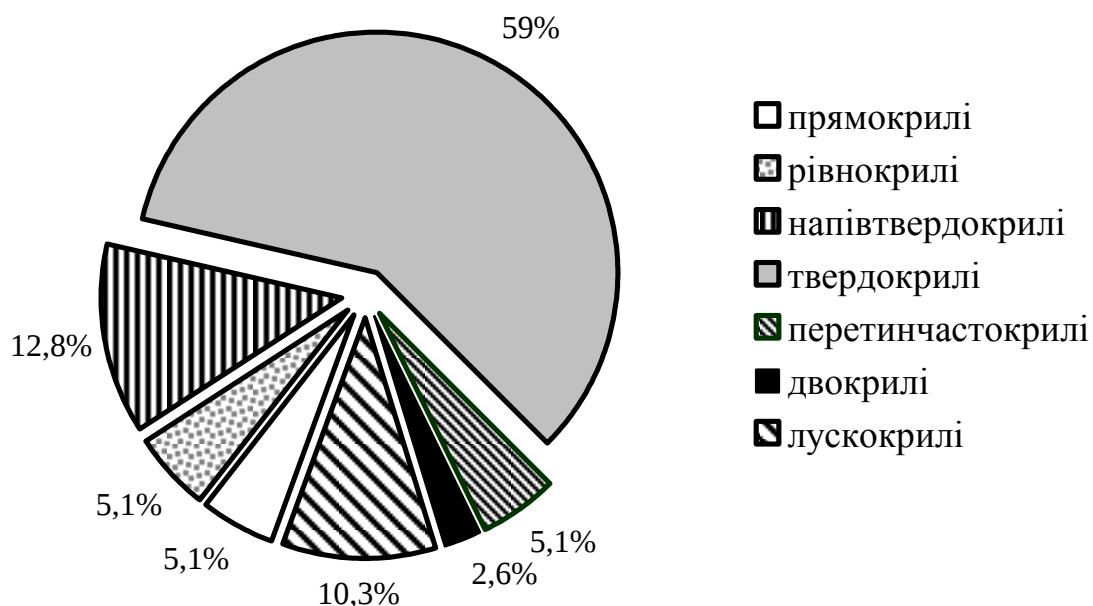

Рис. 1. Структура шкідливого ентомокомплексу суниці в умовах Інституту помології ім. Л. П. Симиренка НААНУ

З класу комах найбільшою кількістю й шкідливістю вирізнялись представники ряду твердокрилі, особливо пластинчастовусі й довгоносики.

Серед пластинчастовусих щорічно значної шкоди завдавали хрущі й Оленка волохата. Серед хрущів частіше траплявся західний травневий, рідше – східний травневий і червневий. Шкодили личинки, які в основному

зріджували молоді насадження суниці. Їх чисельність у середньому за три роки була 1,4 екз./м². Жуки Оленки волохатої пошкоджували квітки, виїдаючи тичинки, маточки й об'їдаючи пелюстки. Пошкодження квіток у середньому за 2006–2008 роки було 19,8 %, з них більшість (82 %) шкідник об'їдав частково, а 12 % – знищував повністю. Найбільш пошкоджені були такі ранні сорти суниці, як Русанівка, Дарунок вчителю, Львівська рання, а найменше – пізні: Зена-Зенгана, Факел.

Висновки

1. В Центральному Лісостепу України на суниці відмічено 39 видів комах з 7 рядів, 2 види кліщів, 2 види нематод, 2 види слимаків і 1 вид багатоніжок.
2. Серед фітофагів суниці переважають представники класу комах.
3. Структура шкідливого ентомокомплексу суниці в умовах досліджень є наступною: твердокрилі – 59,0 % від загального числа комах-фітофагів, напівтвердокрилі – 12,8 %, лускокрилі – 10,3 %, прямокрилі, рівнокрилі і перетинчастокрилі – по 5,1 %, двокрилі – 2,6 %.

Список літератури

1. Гадзало Я. М. Агробіологічне обґрунтування інтегрованого захисту ягідних насаджень від шкідників у Південно-західному Лісостепу і Поліссі України: автореф. дис. на здобуття вчен. ступеня д-ра с.-г. наук: спеціальність 03.00.09 «ентомологія» / Я. М. Гадзало. – К., 1999. – 32 с.
2. Коханець О. М. Боротьба з шкідниками суниці / О. М. Коханець // Садівництво: міжвід. темат. наук. зб. – 1998. – № 47. – С. 133–137.
3. Коханець О. М. До питання щодо захисту суниці від суничного прозорого кліща / О. М. Коханець // Науковий вісник НАУ. – 1998. – С. 65–70.
4. Омелюта В. П. Облік шкідників і хвороб сільськогосподарських культур / В. П. Омелюта, І. В. Григорович, В. С. Чабан; за ред. В. П. Омелюти. – К. : Урожай, 1986. – 296 с.
5. Савздарг В. Е. Вредители и болезни плодовых и ягодных культур / В. Е. Савздарг. – М. : Сельхозгиз, 1954. – С. 105–114.

Изложены результаты исследований вредной фауны земляники. В условиях исследований на культуре выявлено 39 видов насекомых из 7 рядов, 2 вида клещей, 2 вида нематод, 2 вида слизней и 1 вид многоножек. Анализ видового состава вредителей земляники свидетельствует, что по численности на этой культуре преобладают представители класса насекомых.

Земляника, вредители, видовой состав, доминантные виды.

The results of researches of harmful fauna of strawberry are expounded. In the conditions of researches on a culture 39 types of insects are educed from 7 rows, 2 types of claws, 2 types of eelworms, 2 types of snails and 1 type of myriapods. The analysis of specific composition of wreckers of strawberry shows that on a quantity the representatives of class of insects prevailed on this culture.

Strawberry, pests, specific composition, dominant kinds.